

Pedagogika a psychologie

Věkové zvláštnosti

KURZ TÁBOROVÉHO PRACOVNÍKA

Individuální a věkové zvláštnosti

Rozlišujeme dvě kategorie zvláštností:

- **Individuální zvláštnosti** jsou výrazné vlastnosti, které příznačně a nezaměnitelně vystihují osobnost dítěte. Zpravidla jsou rychle k vyzorování - některé dítě je plačtivé, jiné „má vyřídilku“, další je obratné či organizačně zdatné a podobně. Odlišují jedno dítě od druhého.
- **Věkové zvláštnosti** vyplývají z vývoje dítěte od narození do dospělosti a jsou určovány věkem. Jde o zvláštnosti společné většině dětí stejného věku.

Co myslíš? Je nutné pomoci dětem, které se neumí moc prosadit, posílit jejich pozici ve skupině?

Mladší školní věk (6 - 9 let)

Tělesný vývoj

- Snadná unavitelnost; pohybový rozvoj větší u děvčat.

Osobnost

- Přivýkání režimu, povinností a odpovědnosti; soustředění max. 20 minut; myšlení je konkrétně-názorné; tzv. vyšší city (svědomí, odpovědnost aj.) nejsou dosud rozvinuty, případné přestupky nelze posuzovat příliš přísně (např. krádeže); živá fantazie spojená často s citovými prožitky, může se objevit lhaní a fantazie považované za vymyšlení.

Vztahy k okolí

- Respektují autoritu; přijímají příkazy a zákazy (zatím ale bez mravních zásad, motivace odměnou či trestem); přizpůsobení se skupině, ale dosud značná závislost na rodině; důvěřivost.

Vztahy ke hře

- Zájem o hry napodobivé „na někoho“, „na něco“.

Doporučení

- Vyhněte se dlouhé nebo časté námaze dětí.
- Zajistěte dětem klidný a souvislý spánek (asi 10 hodin denně).
- V průběhu dne je nechejte dostatečně odpočívat.
- Vhodně střídejte tělesné a duševní činnosti dětí.
- Dbejte důsledně na dodržování základních pravidel hygieny (děti je nemají dosud pevně osvojena).

Víš, že hry pro děti musíš vybírat i s ohledem na jejich věkové zvláštnosti?

Mladší školní věk (10 - 12 let)

Tělesný vývoj

- Vzdůstá pohybová vytrvalost, bez dostatku pohybu dítě „zlobí“, rychlý růst (zejména končetin), narušení pohybové koordinace, nepokoj, příznaky pohlavního dozrávání, psychický a fyzický vývoj jsou často nerovnoměrné.

Osobnost

- Zájmy jsou většinou nestálé, proměnlivé; roste citová zranitelnost, někdy neadekvátní emoční projevy, náladovost, přecitlivělost; formují se tzv. vyšší city (spravedlnost, pomoc slabšímu aj.); postupný rozvoj formálních operací v myšlení (pojmy, symboly), logického usuzování; rozvíjí se pozornost.

Vztahy k okolí

- Pozornost je zaměřena na sebepoznání, porovnávání s vrstevníky; vliv vrstevníků získává na důležitosti; postupné odpoutávání od rodiny; ostych, hlučnost, spory mezi vrstevníky (kolem 13. roku změny ve vrstevnických vztazích); vztahy mezi děvčaty a chlapci postupně osobního rázu (děvčata dříve); klesá ochota plnit příkazy autorit.

Vztahy ke hře

- Zájem o hry napodobivé „na někoho“, „na něco“.

Doporučení

- Zajistěte dětem dostatek odpočinku a spánku (asi 9 hodin denně).
- Podstatný je příjem tekutin (asi 2 litry denně).
- Důležité je respektovat citové výkyvy, vyhnout se jejich zesměšňování.
- Berte v úvahu důležitost vztahů ve skupině dětí.

S jakou věkovou kategorií se ti pracuje nejlépe?

Starší školní věk (13 - 15 let)

Tělesný vývoj

- Prudké hormonální výkyvy - možné změny v chování; postupné biologické dozrávání.

Osobnost

- Bouřlivý rozvoj citů; přehodnocování postojů a názorů; zájmy se mění a prohlubují.

Vztahy k okolí

- Osamostatňování se od rodiny; stále roste vliv vrstevnických skupin; možná negace vůči autoritám; nejistota, pochybnosti o sama sobě, touha po uznání a bezpečí; vnější projevy sebevědomého chování.

Vztahy ke hře

- Ocenění hry, kde prokáží schopnost hledat taktiku a schopnost spolupracovat.

Doporučení

- Poskytujte dětem pocit uznání a bezpečí.
- Nepodceňujte jejich problémy.
- Případné prohřešky je třeba řešit s taktem.
- I tyto děti potřebují dostatek kvalitního spánku.

Máte na táboře věkově prostupné oddíly, nebo je dělíte podle věku?

Adolescence (16 - 20 let)

Tělesný vývoj

- Dosažení biologické zralosti, stabilizace tělesných funkcí; zvýšení fyzické odolnosti a výkonnosti.

Osobnost

- Po častých změnách se zájmy většinou ustalují a prohlubují; přetváří se postupně sebehodnocení a sebepojetí, z čehož vyplývá často nejistota; objevuje se hledání a experimentování v různých oblastech (zájmy, sporty, vztahy, sexuální kontakty aj.); emoční vývoj se pozvolna ustaluje, zformovány jsou tzv. vyšší city; upevňují se vlastní postoje a názory, vyskytuje se zvýšená kritičnost.

Vztahy k okolí

- Na významu nabývají partnerské vztahy; vliv rodiny ustupuje do pozadí, přesto přetrvává; silná potřeba citové jistoty a bezpečí; zřejmé je celkové osamostatňování jedince.

Máte u vás na táboře oddíl i pro tuto věkovou kategorii? Nebo již všichni pracují s oddíly?

Rozdíly ve výchově - chlapani X dívky

Na co nezapomenout:

- Chlapci a dívky se liší nejen v tělesné konstituci, takže je nelze vždy stejně zatěžovat fyzicky.
- Kluci si získávají místo v oddíle více silou, city „šetří“, tíhnou k praktickým činnostem, samostatnosti, bojovnosti.
- Děvčata jsou obecně více citově laděna, potřebují blízké vztahy a pocit jistoty, stojí o „hezký zážitek“.

Při táborových aktivitách proto pamatujeme i na zdánlivou drobnost - zařazovat do programu činnosti zajímavé pro obě pohlaví, nejlépe takové, jež je vedou k nutnosti spolupráce a uplatnění svých předností pro společné dosažení výsledku.

Zařazujete na táboře ryze klučičí nebo ryze holčičí aktivity? Zapojí se pak všichni?